

Yleisen taloustilanteen ennusteet ja Säkylän ennuste 2022-2026

KHALL 13.06.2022 § 113
529/00.01.03/2022

Vahvaksi povattu talouskasvu on jo törmännyt Venäjän hyökkäyssodan kimmokevaikutuksiin. Inflaatio syö kansalaistenkin ostovoimaa vauhdilla, jollaista ei ole nähty vuosikymmeniin.

Kotimaan taloudessa suurin epävarmuustekijä liittyy siihen, kuinka voimakkaasti kiihtyvä inflaatio jarruttaa kotimaista kulutuskysyntää. Suuri osa hintapaineesta kohdistuu välttämättömyshyödykkeisiin, kuten ruokaan, polttonesteisiin ja asumiseen. Myös korkomenot ovat lähdössä reippaaseen nousuun.

Kesäkuun ennusteissa arvioidaan Suomen kuluttajahinta-inflaatioksi 5,5 prosenttia vuonna 2022 ja 2,5 prosenttia vuonna 2023. Bruttokansantuotteen arvioidaan kasvavan kuluvan vuoden aikana 1,5 prosenttia, ja 0,5 prosenttia vuonna 2023. Hiipuva talouskasvu ja kiihtyvä inflaatio kiristävät syksyn palkkaneuvotteluja, joita käydään poikkeuksellisen hankalaan aikaan. Reaalitulojen kehitys on syvästi pakkasella, mutta stagflatorisen (talouskasvu hidastuu, mutta inflaatio on korkea) paineen alla myös työnantajien palkanmaksukyky kärsii.

Suomen tuleva Nato-jäsenyys osaltaan selkeyttää maamme turvallisuuspoliittista asemaa ja vähentää Suomeen liitettäviä maariskejä, kunhan jäsenyysprosessin alkuhankaluuksista päästään eteenpäin. Sodan vaikutukset näkyvät myös Suomen kunnissa: lisämenot puolustukseen ja huoltovarmuuteen kasvattavat valtiontalouden alijäämää, ja pienentävät liikkumavaraa julkisessa taloudessa. Lisäpanostusten maanpuolustukseen voidaan arvioida lisäävän investointeja ja toiminnan laajuutta myös Porin prikaatissa, Säkylän varuskunnassa.

Rahoitusnyörien yleinen kiristyminen on ilmeinen riski kunnille, jotka ovat osittain riippuvaisia valtion rahoituksesta. Samalla kuntien on varauduttava taloudenpidossaan korkomenojen selvään kasvuun. Kustannusten ja korkotason nousu varjostaa erityisesti rakentamisen näkymiä. Ylipäänsä investointien kannalta toimintaympäristö on nyt kaikkea muuta kuin optimaalinen. Sotatodellisuus näkyy jo Suomen talouden kehityksessä. Tammi–maaliskuussa bkt vielä kasvoi (0,2 % edellisestä vuosineljänneksestä), mutta positiivinen lukema oli paljolti voimakkaasti kasvaneiden julkisten investointien varassa. Yksityisten kysyntätekiäjien kehitys oli heikkoa: sekä yksityinen kulutus että investoinnit supistuivat hieman. Nettovienti laski metsäteollisuuden lakon, Venäjän kaupan nopean vähenemisen sekä viime vuoden lopun haastavan vertailujakson seurauksena.

Koronapandemiassa yhteiskunnan sulkutoimet koettelivat erityisen raskaasti suuria kaupunkeja, joissa palvelualojen merkitys on muita kuntia suurempi. Myös sodan talousvaikutukset näkyvät ensi sijassa selvimmin suuremmissa kaupungeissa.

Haasteista huolimatta Suomen talous lipuu kohti vastatuulta paremmista lähtökohdista kuin kaksi vuotta sitten koronapandemian vyöryessä päälle. Koronarajoitusten poistuminen on luonut palvelusektorille hyvää virettä. Teollisuudessa tilauskanta on edelleen niin vahva, että sen voimin teollinen tuotanto yltäneen kasvuun vielä ainakin tänä vuonna. Myös työllisyyden vahvistuva trendi on jatkunut Venäjän hyökkäyssodan syttymisen

jälkeenkin. Työllisyysaste on noussut jo 74 prosentin tuntumaan. Kausitasoitettu työttömyysaste puolestaan on painunut lähelle 6 prosenttia ja on alhaisimmillaan sitten kevään 2008. Toisaalta koronapandemian aiheuttama nousu pitkäaikaistyöttömyydessä sulaa hitaasti. Yli vuoden työttömänä olleita on edelleen lähes 100 000.

Isoin kotimainen epävarmuustekijä on se, miten voimakkaasti inflaation kiihtyminen jarruttaa kotimaista kulutuskysyntää. Kokoaikaisten palkansaajien reaaliensiot laskivat tammi–maaliskuussa 2,7 prosenttia edellisvuodesta. Viimeksi ostovoima heikkeni yhtä voimakkaasti 1970-luvun loppupuolella. Jossain määrin kyse on suhteellisten hintojen muutoksesta, mihin kotitaloudet voivat reagoida kulutustottumuksia muuttamalla. Suuri osa kustannuspaineesta tulee kuitenkin välttämättömyshyödykkeiden, kuten ruuan, polttonesteiden ja asumisen, kallistumisesta. Myös velallisten korkomenot ovat lähdössä reippaaseen nousuun. Osalla kotitalouksia on yhä jäljellä korona-aikana kertyneitä ylimääräisiä säästöjä, mikä voi hieman lievittää ostovoiman alenemisen vaikutuksia.

Syksyn palkkaneuvotteluja tullaan käymään poikkeuksellisen hankalissa olosuhteissa. Reaalinen ansiokehitys on syvästi pakkasella, mutta stagflatorisen paineen keskellä myös yritysten palkanmaksukyky heikkenee. Tilannetta mutkistavat kuntakentän vielä osittain jumittavat sopimusneuvottelut, jotka näyttävät pahaenteisesti kiihdyttävän palkkavaatimuksia muissakin pöydissä. Nimellispalkkojen nousukierrettä ei kuitenkaan saisi nyt päästää laukalle, jottei inflaatiosta tule pitkäaikainen riesa.

Kunta-alan tuore kesäkuun alun osittainen palkkaratkaisu on kolmivuotinen ajalle 1.5.2022–30.4.2025. Sopimuskaudella kunta-alan työvoimakustannukset nousevat korkoa korolle laskien keskimäärin 8,79 prosenttia. Vuonna 2022 vuosikeskiarvovertailussa edelliseen vuoteen verrattuna kustannukset nousevat keskimäärin 1,76 prosenttia eli valtakunnan tasolla noin 392 miljoonaa euroa. Vuonna 2023 nousua on vähintään keskimäärin 3,05 prosenttia eli noin 691 miljoonaa euroa ja vuonna 2024 vähintään keskimäärin 3,11 prosenttia eli noin 725 miljoonaa euroa.

Kevään kuntatalousohjelman (13.4.2022) perusteella kuntatalouden lähivuosien näkymä on aiempia ennusteita myönteisempi. Vuosina 2022 ja 2023 kuntien rahoitusasema on noin miljardi euroa viime syksyistä arviota vahvempi. Vuosien 2024–2026 ennustemuutos on pienempi, mutta silti selvästi positiivinen. Ennustemuutosten taustalla on kuluvan vuoden osalta verotulokertymien ennakoitua voimakkaampi kasvu sekä odotuksia merkittävästi pienemmät nettoinvestoinnit. Koronatuotet saattavat kuitenkin vielä jonkin verran vaikuttaa kuntatalouteen, ja nettoinvestointien odottamatonta supistumista voivat osaltaan selittää sote-kiinteistöjen myynnit. Kuntatalouden vahvistumisen taustalla saattaa siis olla paljolti kertaluonteisia selityksiä, eikä pysyvästä positiivisesta trendimuutoksesta ole vielä varmuutta.

Ukrainassa käytävä sota seurannaisvaikutuksineen pahentaa osaltaan julkisen talouden epätasapainoa. Tarve panostaa puolustukseen ja huoltovarmuuteen lisää merkittävästi valtiontalouden alijäämää. Valtion kaventunut liikkumavara on välillisesti ilmeinen riski kuntataloudellekin, joka on osin riippuvainen valtion rahoituksesta. Kaiken lisäksi korkotason odotetun nousun vuoksi valtion ja kuntien taloudenpidossa on varauduttava korkomenojen selvään kasvuun. Säkylän kunnan osalta korkoriskiä pienentää kunnan alhainen lainamäärä.

Valtiovarainministeriön kuntatalousohjelma syventää vuosittain valtion talousarvioesityksen kuntataloutta koskevaa arviointia. Ohjelman tarkoituksena on arvioida kuntatalouden tilaa ja kuntien mahdollisuuksia selvittää peruspalvelujen järjestämisestä talousarvioesityksen mukaisilla toimenpiteillä.

Kuntatalousohjelman painopiste on kuntatalouden kehitysnäkymien ja hallituksen kuntatalouteen vaikuttavien toimenpiteiden tarkastelussa.

Kuntatalousohjelma valmistellaan valtiovarainministeriön nimeämässä sihteeristössä, jossa ovat mukana kaikki keskeiset kuntien tehtävälainsäädäntöä ja kuntatalouteen vaikuttavia valtion toimenpiteitä valmistelevat ministeriöt sekä Suomen Kuntaliitto.

Tuorein kuntatalousohjelma on laadittu vuosille 2023-2026.

Kunnat ja kuntayhtymät valmistautuvat ensi vuonna toteutuvaan sote-uudistuksen voimaantuloon poikkeuksellisissa oloissa. Keväällä 2020 alkanut koronaepidemia vaikuttaa edelleen kuntien talouteen ja toimintaan monin tavoin. Lisäksi Venäjän hyökkäys Ukrainaan ja globaalien jännitteiden lisääntyminen luovat kustannuspaineita ja heikentävät talousnäkyviä sekä kasvattavat niihin liittyvää epävarmuutta. Kuntakentällä varaudutaan myös muihin sodan vaikutuksiin, kuten pakolaisvirtojen aiheuttamiin muutoksiin palvelutarpeessa. Myös kyberturvallisuuteen liittyvät kysymykset ovat nousseet entistä keskeisempään asemaan kuntien varautumisessa.

Näiden äkillisten muutosten ohella kuntien toimintaympäristöön vaikuttavat vähitellen etenevät muutokset, kuten väestön ikääntyminen sekä työikäisen väestön määrän väheneminen ja sen vuoksi heikkenevä veropohja ja pahenevat työvoiman saatavuuteen liittyvät ongelmat. Myös ilmastonmuutoksen hillintä ja ilmastonmuutoksen vaikutuksiin varautuminen edellyttävät kunnilta uusien toimintatapojen käyttöönottoa sekä investointeja muun muassa vihreään siirtymään.

Sote-uudistus muuttaa kuntien tehtäväkenttää ja taloutta merkittävästi ensi vuodesta alkaen. Sen myötä vaikeasti ennakoitavat ja nopeasti kasvavat sote-menot siirtyvät hyvinvointialueiden vastuulle. Valmistella oleva TE-palvelujen siirto kuntiin jatkaa toteutuessaan kuntien tehtäväkentän muutosta. Uudistusta ei ole huomioitu tässä kuntatalousohjelmassa, koska uudistusta koskevaa hallituksen esitystä ei ole vielä annettu eduskunnalle.

Kuntatalousohjelman Säkylää koskevat ennusteet 2022-2026

Kuntatalousohjelman euromääräisissä ennusteissa kuvataan kuntatalouden kehitysnäkymiä vuosina 2022–2026 kuntatalouden painelaskelman pohjalta. Valtiovarainministeriön kansantalousosasto on laatinut kuntatalouden kehitysarvion sekä kansantalouden tilinpidon että kuntien kirjanpidon käsittein keskenään johdonmukaisesti. Kuntatalousohjelmassa kehitysarvio esitetään kuntien kirjanpidon käsittein. Kuntatalouden kehitysarviossa on otettu huomioon vuosia 2023–2026 koskevaan julkisen talouden suunnitelmaan sisältyvät toimenpiteet. Lisäksi kehitysarviossa on tehty oletuksia määrärahapäätöksistä liittyen kasvaneisiin maahanmuuttokustannuksiin. Arvio ei sisällä kuntien ja kuntayhtymien omia toimia vuosille 2023–2026. Ne huomioidaan kehitysarviossa vasta talousarvioiden valmistumisen jälkeen. Kunnallisveroprosentit on pidetty vuoden 2022 tasolla. Hallituksen

suunnittelemaa TE-palveluiden siirtoa kunnille vuonna 2024 ei ole vielä huomioitu kehitysarviossa.

Vaikka kyseessä on ennuste joka on laadittu ministeriötasolla, käyttäen parasta käytettävissä olevaa tietoa ja osaamista, tulee ennusteisiin aina suhtautua varauksella. Poikkeuksellinen maailmanpoliittinen tilanne, epävarma talouskehitys ja valtion talouden heikkeneminen luovat ennusteisiin epävarmuutta tavanomaistakin enemmän.

On myös odotettavissa ja jopa todennäköistä, että valtiolta tulee leikkaamaan kuntien tuloja nyt tiedossa olevaa enemmän.

Suunnitellun kiinteistöverouudistuksen (v. 2024-2025) euromääräiset vaikutukset valtakunnan tasolla ja etenkin kuntatasolla ovat nekin vielä hämärän peitossa.

VM:n huhtikuun 2022 painelaskelman mukaan Säskylän kunnan talous olisi vahvasti ylijäämäinen kaikkina vuosina aikavälillä 2022-2026 ja ministeriö on ennustanut, että viidessä vuodessa Säkylälle **kertyisi taseeseen ylijäämää yhteensä 12,2 miljoonaa euroa.**

Säskylän kunnan talouden ylijäämäksi on ennustettu vuosittain:

2022 - 2,7 Me

2023 - 3,4 Me

2024 - 1,9 Me

2025 - 2,1 Me

2026 - 2,0 Me.

Erittäin positiivisesta ennusteesta huolimatta Säkylässä tulee jatkaa niukan talouden linjalla.

Kehitämme kuntaa ja panostamme tulevaisuuteen, mutta samalla huolehdimme taloutemme tasapainon ja ylijäämäisyyden säilymisestä myös tulevina vuosina.

Lisätietoja: Kunnanjohtaja Teijo Mäenpää, puh. 044 5171 012

Esittelijä Kunnanjohtaja Teijo Mäenpää

Päätösehdotus Kunnanhallitus keskustelee asiasta ja merkitsee tiedoksi:

1. yleisen taloustilanteen ennusteen ja

2. VM:n kuntatalousohjelman mukaisen Säskylän kunnan talousennusteen vuosille 2022-2026.

Päätös Kunnanhallitus hyväksyi yksimielisesti tehdyn esityksen.

=====